

L'IGNORANCIA

REVISTA CRÓNICA

ORGA Y XEREMIES DE VARIAS SOCIETATS DE MALLORQUINS.

A Palma, cada número.....	0'05	cèn. pta.
A domicili. Es trimestre.....	0'65	»
Un any.....	2'50	»
Per dotzenes.....	0'45	»
Núm. a atrassats des 2.ª tom...	0'05	»
Id. id. des 1.ª tom...	0'07	»

SONARÀ CADA DISSAPTE COM HA SONAT FINS ARA
SI TÈ VENT À SA FLAUTA.

ADMINISTRACIÓ: CADENÀ DE CORT, N.º 11.

Fóra Palma. Dins Mallorca	3 mesos....	0'85
	1 any.....	3'25
Dins España.	3 mesos....	1'00
	1 any.....	3'50
A Ultramar y s' Estrangè...	3 mesos....	1'00
	1 any.....	5'50

SA COMISSIÓ DE MONUMENTS.

*«Mas, vulgo, pues sé quien eres,
à la larga ó à la corta
diga yo lo que me importa,
y di tu lo que quisierés.»*
(QUEVEDO.)

Tenim ses oreyes que mos fan mal de sentí acriminà sa Comissió Provincial de Monuments Històrichs y Artístichs; y tanta xarramenta, si fán perque fán, si no fán perque no fán; si de rès serveix, ó si per rès es bona... que mos picà sa curiositat d' aclarhí qu'era axò, per quin vent se perdía, si amb fonament llegendim se feya tal acriminació, si era una d' aquelles còses, còm moltes, en que qui manco hey sap més hey diu... ó un rum-rum... de déus *Momos*; ja sabreu, que *Momo* tenia per ofici empleo y especial encàrrech, no fé rès, y criticà tot lo qu'ets altres déus feyan, y es séu principal entreteniment era riurersè de tot lo que se passava dins l'Olimpo y per totes parts; ofici, que 'l dia d' avuy té molts d' imitadós, perque axò de fé es *vago criticón*... (amb perdó d' aquesta, y demás castellanades) qualsevòl hey vá: es nòstro amich, que Deu tenga, En Guiem Forteza, quant li digueren un día: «Homo, ¿perque no escrius?» respongué, molt agut còm era, «¡Sabeu qu' es de hò de fé no escriure!» Averiguat es cas, fins aquí ahont hem pogut, parlarèm d' axò que duym entre mans, amb tot degut respecte, axí còm sempre solèm ferhó; diguent al pá, *pá*, y al peix, *peix*.

Amb tres paraules, amb quinze lletres no més, podria quedá comprès y explicat... *una cosa española*: però aquest concepte de sustancia tan refinada sería massa sèch, y diguent molt no diria lo que volèm.

Aquestes tres paraules mos han recordat lo que deya fa molts d' anys el *revisitero Abenamar*: «Soy yo un moro tan cerrado en esto del españolismo, que hasta la anarquía, hasta el desórden administrativo, hasta el Ministerio, me gusta nada más que porque todo esto es español puro y neto.» ¡Diguem que si

visqués ara, que la còsa ha près més còs, podria fé es trò de gust!

Axò de ses Comissions de Monuments, objecte d' aquest article, es una còsa tan española, está tan dins es nòstro desordre administratiu, va tan engarbullat per dins reglaments y aclaracions, atribucions y facultats, restriccions y limitacions, ordres y quant' ordres, estirades y afluxades, centralisació y espedients, Jefes que comandan, dependents que no obeheixen, uns que volan y altres que redòlan... que 'l mateix dimòni en persona, suposèm qu' heu sia, no sería capàs à treurèn en clá es cap des fil, ni perventura sería capàs à embuyarhó més y més malament de lo qu' hey está, ni encara qu' heu encarregás à un battalló de beates embolicadores, que son els séus oficials d' estat majó més inteligents y acreditats per posá allá ahont se vulga un tròs d' infèrn.

Se conta, qu' anys enrera, en que 'l Príncep de Metternich manetjava es pèrn de sa política europea, quant estenia es mapa demunt sa taula, solia tapá l' España, diguent, (amb sa llengo que parlava:) «Es inútil fé cálcos demunt axò d' aquí; porqu' allá, tot se fá à s' en revés, ó mos sortirà d' una manera diferent de quant poguem calculá ó prevenir...» Sa pedrada no li anava molt enfòra, y maldament mos venga un poch à repèl heu hem de regoneixe, perque sa rahó, à un mòro: no sièm cabòtes volguent tení rahó sempre, y pretení que tot heu feym bé y de lo milló; perque tan mateix hey quedarèm malament.

Còses bones tenim, y moltes, perque la terra còm qu' heu don de sí... però pareix qu' En *Baña verde* hey bufa, y heu esfondra, tot de seguit qu' à moltes d' aquestes còses s' hi pòsa má per millorarhó, axí còm fan per altres parts, qu' heu fán bé, y à nòstros un poch massa espès mos surt malament, tant, que pareix fet apòsta.

Axò succehí en ses Comissions de Monuments: y no tendria rès d' estrañy que sa causa perqu' aquestes còses surten malament fós perque no es comensau ni es fan bé... no cregueu qu' es dirhó axí sia un desbarat tan gròs que

qualsevòl hey vaja, perqu' ara vé lo hò. Tot lo qu' es comensa malament, y no es compon, no pòt acabá bé.

Aquí, entre nòstros, vol dí, à España, se sabia qu' à Fransa, Alemania, Inglaterra, Austria, Italia... per moltes parts, hey havia Comissions de Monuments, Inscripcions, Belles lletres, Acadèmies, Còssos Arqueològichs... còsa del ram; y per fòrsa degueren dí.... ¡Fessemnè! y *rúp-rúp*, *rúp-réna*, organisaren unes Comissions de Monuments: ben entès una Central; y à cada punt ahont cregueren convenient, una Comissió delegada; escrigueren un Reglament: triaren ses persones que cregueren y trobaren útils... y jenyant ses atxes!

¿Y es pressupuèsto per fé una miqueta de feyna qu' es véja, y que lluhesca? ¿Y es fondos, es mèdis per comensá à posá pedassos, rès més qu' apedassá? ¿Y es gastos per fé viatges... (dins sa provincia s' entén) gastos d' investigacions, aclaracions, excavacions, y conservació de *restos* arqueològichs interessants? ¿Edifici p' es Museo d' antiguetats, sala ó saleta, estudi, pís, recó per reunirsè sa comissió, tení s' arxiu, sa secretaria, papés... lo necessari, precis, indispensable? ¿Quí paga? no es còsa de dí còm aquell «¡qualsevòl!»

Per tot axò se té señalada una cantitat à n' es presupuesto Provincial, que no bastaria per papé d' ofici, si s' hagués d' emprá es necessari per veure d' aturá ses mans bárbares, que comensant de La Sèu qu' es lo més gròs, fins à lo més petit, s' entretenen... à posá bé... lo poch que queda, amb tan rares y pòques escepcions que no paga ses cerques.

Tot axò per una part; y per s' altre, que mentres à sa Comissió se li encarrega tant, que fassa, que diga, que no deix fé, que recurrezca... y tota sa lletania de prevencions; per s' altre tothom ajuda à fé es bròu clá, y que tot fassa uy: y sinó, vaja d' ecsemples: es un palau que p' es séus recòrds mereix conservá; no es pòt dí ni fé rès... es del Real Patrimòni, está cedit à n' el ram de guerra, ó de justicia, ó de qualsevòl còsa, y allá hey comanda l' amo ó dos ó tres

ministèris; se tracta d' un monument del sigle XIII ó XIV, més que castell que còm à tal per rès serveix 'vuy día, sinó verdadera construcció de recreo y Real siti... convertit amb fortalesa, y lo qu' es pitjò, depòsit de pólvora, y granades, y bombes carregades: mos está devant un convent ruynós amb preciositats notables... heu té (còm bens nacionals) es ministre d' Hazienda, y entre aquest y els de Governació y Foment no s' entenen, ni s' ho pòden trèure de pòtes un à s' altre; es un temple, una Iglesia gòtica, una còsa maravellosa, allà enjirgolan buñol y altre, y diguent-lòs compostures y restauracions la destruheixen, y no se pòt dí rès, encara que manat y previngut estiga, perque fan es séu cap avant, perqu' allà comanda el señó Rectó... Ecónomo més ben dit, perque ja Rectós casi no 'n quedan, ó sa Confraria heu vol, ó d' aquell mòdo acomòda à sa devòta persona qu' heu paga; vé un propietari, y reforma, arregla, modifica, destròssa, tuda y tira à pèrdre una fatxada preciosa, no se li pòt dí rès: perqu' es à ca-séua: no basta encara; surten unes ordenances municipals sobre *ornato público*: sens havè consultat, ni Comissió de Monuments, ni Acadèmies de Belles Arts, ó uns *acuerdos* à la babatlana de sa comissió d' òbres, y encara que suposant sian persones molt entèses en la matèria, per resultat còm qu' hey fassa es caramull des còvo à semblant desconcert, que no pareix sinó còm que diga: «aquí som nòltros, per donarhi una maneta,» perque lo que s' ha destruhit, deixat ó fet destruhí es moltet, y en camvi lo nòu fet, y qu' es fa dins es ram d' *ornato público*. ¡Vaja si está bé!

¡Fermáu totes aquestes mosques per sa coua, y veureu quin ramell!

Quant volgueren fé lo qu' es fa per altres parts estrangeres, hem dit ja, que se va fé malament, perque... no se va fé bé: y axí es: à Fransa, se gastan molts de millions de franchs amb aquestes còses, allà tot se conserva còm si fós de l' hora, se restaura, y si un monument fa nòsa per un carré nòu, ó no 'l tòcan, pedra per pedra el trajinan à un' altre part; y Govern, qui govern, se mira còm si fós còsa pròpi; y hem vist que si han espeñat qualque preciositat heu han tornat adobá, à ménos que no bajan fet una còsa milló: allà tot lo que pertòca al art monumental, sia arqueològich, ó modern, se respècte, y se protegeix, y fomenta, pagant lo mateix per axecá una estátua à Sant Lluís Rey de Fransa que à Sant Vicens de Paul, à Enrich IV que à Napoleon, à Chateaubriand ó Lamartine, Thiers ó Gambetta. Allà es Govern sia es que sia, lo mateix dona per una fatxada de Teatro que per una clarabòya d' Iglesia... fa poch's anys, còsa de dos ó tres, si mal no recordám, qu' à n' es presupuesto general de s' estat, p' es ram d' enseñansa pública, y p' es foment

y protecció à ses Belles Arts, Universitats, Acadèmies, Comissions, Escòles, Bibliotèques, Conservatòris, Musèus, etc., etc., demunt sa gròssa molt gròssa cantitat qu' abans importava hey afegiren... ¡còsa d' una setentena de millions de franchs! Per Alemanía, Austria, Inglaterra y Russia, se gastan amb axò sumes, que si les vèyem à un caramull ferian caure d' esquena.

A Italia se mira tot amb tal respècte, que rès s' ha destruhit, tot se conserva, se protegeix, y se millora, d' un mòdo cuydadós y especial, ¡alèrta ni à somiá tirá à pèrdre sa més petita còsa! Ses Comissions investigan, cercan, escavan, descubreixen, y si allà ahont se tròba no es possible deixarhó, passa à n' es Musèus, ¿que val deù... cent... mil? allà vá.

¿Y que feym nòltros? ¿S' ha fèt rès d' axò, ni semblant de cent llegos enfora? ¡Just à s' en revés! Y no impòrta passá revista, còsa per còsa, perque ¡empagaheix es pensarhó, y sa má se resisteix à escriureu! Entre nòltros, y per altres parts d' España, perqu' hey havia més, es més farest lo destruhit... entre nòltros, sa maravellosa Iglesia de Sant Domingo... ¡abaix! sa preciosa torre del Angel del Real Palau de l' Almudayna... ¡abaix! y ¡quí sap si à punt de caure gran part d' aquell gròs casal, perque rès se compòn, y es día manco pensat pòt amollá més de lo qu' es pensan! sa Porta véya des Moll... ¡abaix! sa delicadíssima Llonja, esemplá especial de construcció civil, còm per ventura, que sapiguem, en tota Europa no se coneix còsa de semblant caracte, tan ben acabat y complet, després d' havè servit fins y tot per fundició de canóns, magatzem, balls de pesseta... es berretet de Sant Antòni, se tròba, sens rès que la defens, entregada à mans de qualsevol qu' hey vulga fé, y fan destròssa, y ni sisquiera ha merescut s' honra y distinció de publicarsè à s' obra de tot gast y lujo *Monumentos arquitectónicos de España*, y axò qu' es obra que se féu ó continuá baix sa direcció des Govern, y que ja fa molts d' anys s' arquitecto Rigo (Q. E. P. D.) hey enviá els plans, cortes, y detalls! Es Castell de Bellvé, mirat d' una part, còm si fós una fortalesa, per aturá deù escuadras, y per altre, descuydat, destruhit, mutilat per tot allà ahont posaren ses mans! Es claustre de Sant Francesch, de fa pròp de cinquanta anys, cedit à tothom que 'l volia, sens qu' arribás à pará à 'mans de ningú, abandonat de tothom, y tothom prenguent's es dret d' espeñarhó, acabat per declararsè *Monumento nacional*, més ben dit estaria *Ruina nacional*, y que s' entregás à sa Comissió de Monuments, y axò es s' hora que no heu ha pogut consegüi per cap d' estil, apesá d' haverhí varies Reals òrdres apoyant ets esforços de sa Comissió, y sobre tot una, que segons mos han dit, diu: «S. M. el Rey,

Q. D. G., ha recomendado al Ministro,» etc., etc. ¡Ydò! ¡ni amb tals Reals òrdres se fá! ¡Y que pòt fé sa Comissió de Monuments!

Axò sí, se tracta de construhí à Madrid un *Hipódromo* per unes quantes corregudes de cavalls... tira à gastarhi millions per llarch, (diuen qu' es gasto figura per més de trenta,) y no se pòt comprendre còm fós possible gastarhó, perqu' à n' es pareixe allò no 'n pòt valè més que molt poch's;) y axí per l' estil, segons contan, y nòltros... ni heu creym ni heu deixám de creure: d' òbres d' aquesta casta em podriam trèure més qu' ays d' un forch. ¡Allà heu saben fé! tenen sa pella p' es manech... ¿no hey ha doblés? que 'n dugan. Vat' aquí, demunt, demunt, lo qu' hem pogut averiguá referent à lo qu' es sa Comissió de Monuments, lo que pòt fé, ó per milló dí, lo que no pòt fé.

¡Tot à la una, de lo més alt fins à lo més baix, ha près costé y redòla capavall fins à caure de plè dins es comellá fangós y pudent des més complet barbarisme: fent riayasses à cada destrucció d' una ó altre preciositat, que ni à prèu d' òr pòt tornarsè tení!

Vaja, y está molt ben dit «*Español puro y neto.*»

Aquesta casta d' institucions, còm de sa que mos ocupám, y moltes altres per l' estil, fan un gran servey, entre els pòbles civilisats... (per no ofenderrmós à nòltros mateixos, diguem) científica y artísticament parlant... y còm es ram de la ciència, del sentiment, d' els recòrds històrichs, es lo que dona exacta idèa de verdadera civilisació, y es conservarhó, cuydarhó, y restaurarhó, molt hòn exemple de ben entès patriotisme, resulta, que per allà ahont axò no s' entèn, ó d' axò se riuen, tot lo que fa referència à éll, hey está demés, ó si mór, còm una planta delicada, fóra des lloch ahont pòt viure, creixe y doná fruyt. Si no se fá altre còsa, ni d' altre mòdo s' ajuda à ses Comissions de Monuments, vertaderament son ben per demés.

Axò es lo qu' hem pogut averiguá... (deixant molt guardat per un altre día) referent à ses Comissions de Monuments, y per contestá à n' els qui xèrran, de defóra, quantre ella; acabèm amb una italianada mitx macarrònica: «*Del dire, al faro, va diece per centenaro.*»

UN MASCARAT.

SA GENT DEL COLERA; L' ANY 1865.

(ACABAMENT)

Un potecari, totduua
Que des Colera sentí
S' oló, d' entre els pòts botí
Còm un piñolet de prana.
¡Ah, beney! ¡Quant sa Fortuna
Te mòstra monedes grògues

Tú deixes totes ses drògues
Y dins carboneres vius,
Mentres qu' al Diari escrius
Que sa botiga la llògues!

Y aquell Retgidó perdut,
Qu' escriu qu' está tan malalt;
Y ha cercat es llòch més alt
Per recobrá sa salut.
Y un metge curt ha tengut
Que tot es seu mal esplich,
Que don fè y que certifièch
Qu' es trabay li es tan mal sá,
Qu' a Ciutat no hi pòt torná
Mentres sa pèste hey radich.

Y s' altre Retgidó grás,
De sa senhora malalta,
Qu' escriu que faria falta
A sa dòna si tornás.
Qu' hey hauria un gròs fracás
Si fogis de devòra ella.
;Oh, Senó! ;Qu' ets de gonella!
Te deuen caure ses baves
Quant dius que si 't separaves
Moriria sa costella.

Y aquell altre Retgidó
Que diu que no pòt torná
Fins qu' arripiga à trobá
Ase, carro ò carretó.
No frissis de cercarló,
Que per ara dins Ciutat
S' hi mòren ben aviat;
Y tú ja à dí mos envíes
Que tornarás dins dos díes
Si no hey ha cap novodat.

Y aquell altre bell y gròs
Qu' empená perque ley fèssan,
Y ara ses temors no cèssan
De no aná massa del còs.
Jò casi à creure no gòs
Lo que mos diu desde enfòra
Que plòra de pena, plòra
Perque no 'l deixan torná,
Y que no es pòd escapá
Perque té es metge devòra.

Un altre mos diu que té
Una diarrea espantosa,
Cambra de sanch horrorosa
Que sòls el deixa está bé
Quant seu en el virulé;
Y qu' es segú si tornás
Que perdria prest es nàs
Perque còm casi may súa
Fora segú, conceptúa,
De qu' es Còlera el matás.

Un altre diu que no torna
Per no abandoná son pare:
Aquell perque pateix ara
Un mal qu' aplegá à Liorna.
Un altre tròssos enforna
Dins son ventrey diligent,
Y se burla bònament
De lo qu' es Batle li escriga
Diguent: La gent que s' en riga
Jò per ara estich calent.

Es Batle es un pòbre atldòt
Que l' han pillat de sorpresa,
Y amb sa cara sempre encésa
El pòbre fa tot quant pòt.

Fa de còll, fa de massòt,
Fa de mèstre y d' hòmo entès,
De ministre. Per tot es,
De tot fa ménos de Batle.
Tot heu dú demunt s' espatlla
Y no pòt atendre à rès.

¿Y ahont es sa Diputació
En massa y sos dependents?
¿El Consey, sos escrivents
Y molts d' Administració?
¿Que s' ha fèt aquell seño
Empleat de tants de fueros?
¿Y aquells altres titereros
Qu' es feyan tant amb la mística?
¿Y sa Junta d' Estadística?
Tots fogiren ben lliqueros.

Y per fin son tants y tants
Els qui fan el mateix conta,
Que ja no miran afronta
El deixá d' esser humans.
Mentres tant els ciutadans
Pateixen pèste y misèri;
Palma pareix un llatsèri
Y molta es sa gent que, falta
De direcció, cau malalta
Y para en es Cementèri.

Si es mal ha prèns tan de fòch
Se deu y no es cap mentida
A sa pò tant sense mida,
Y havè deixat molts son llòch.
Es Còlera qu' hey ha es tan pòch
Que mereix ser despreciat;
Fins ara el qui l' ha atacat
En son principi ha anat bé,
Y aquell qui pò no li té
Pòt dí que 'l té mitx curat.

Desd' ara ja heu veitx vení.
El qui haurá fèt lo que deu
No demanará cap creu
Per modèstia; y aquell qui
Haurá donat molt que dí
En matèria de való,
Cridará còm un doctó,
Dirá qu' ha fèt tant y quant
Y amb empenes mentrestant
Logrará fama y honó.

Axò passa per Ciutat
Vejem per la pagesia
Quina es sa filantropia
Assistència ò caritat
Que se dona al apestat.
Vejem si fan milló sò:
Mirèm si hey ha tanta pò:
Si son uns germans bastarts,
Valerosos ò covarts,
O persones de bòn cò.

Apenes entra à la vila
Sa nòva des mal reynant
Cada pagès al instant
De pò à sa parra s' enfila.
Tòt s' Ajuntament cabila
D' hont trèure quatre tresetes,
Arma els hòmos d' escopetes,
Pòsa un cordó, y els guardians
En òfná ciutadans
Ja tenen ses barres dretes.

El qui arriba y lo que mèna
Al terme no pòt entrá

Dalt un puitx el fan aná
Y li fan fé corantena.
Allá está à sòl y serena
Vuyt, trenta ò coranta díes,
Esposat à malaltíes,
Fent vida de perdulari,
Y pagant un gròs salari
P' els gastos de ses espies.

Y es passatgé qu' allá dalt
Cau malalt no té assistència,
Y passa amb santa paciència
El temps qu' estiga malalt.
El temps qu' estiga malalt.
Si li falta que li falt;
Si es mò qu' es muyre, qu' allá
Hey ha terra que cavá,
Y sense cap compliment
Farán un clòt ben rebent
Per posarley còm un cá.

Tots es carretés qu' ahí
A Ciutat duyan que-viures
Ni per mil ni dos mil lliures
Vòlen à Ciutat vení.
S' ha aturat tot es traji;
Y es tanta sa pò que ténen
Qu' uns amb altres no s' entènen.
Si hey ha dea morts, mil en plòran
Y à dins ca-séua se mòren
De fam y à Ciutat no vénen.

Si arriba à haverhí un cas
A dalt es Puitx; ;quin trastorn!
Tota la vila es un Born:
Tothòm ja es vèu sense nàs.
Y fujen y no fan cas
D' ordres des Governadó
Perque rompin es cordó;
Y pèsta de pò faresta
Los trabuca à tots sa festa
Y los mata de tristó.

Y al entretant qu' axò dura
No s' en vòl aná s' estiu;
Y tant es hò qu' está viu
Còm es malalt que sa cura
Contemplant la sepultura
De sa caló no se tèm,
Deu fassa que 'n sortiguèm
Sense tení malaltia.
Quin día será aquell día
Qu' es *Te-Dèum* cantarèm.

XEREMIADES.

Hem rebut des periòdichs. Un es nòu
titulat *La Campiña* que se publica à
Montilla de Còrdoba, baix de sa direcció
de *D. José R. Gamelo*, Corredera, 11.
S' altre es *El Magisterio Burgalés*, que
baix de sa direcció de *D. Casto Diaz de*
Rábago, surt à llum à Burgos, carré de
Cantarranas, n.º 7, pis 3.er

Los saludám à tots dos y los tornám
sa visita avuy mateix.

*
**

Don Felip Curtoys mos ha enviat uns
Apuntes biográficos de Don Jusèp Miquèl
Trias. Li agramim s' atenció en lo molt
que val.

*
**

Don Pere Antoni Torres, Directó general de Beneficència y Sanitat es estat per Mallorca alguns dies y s'en va de lo més satisfet de sa nòstra terreta.

Sabèm qu' es un señó de prendes y de ses millós qualitats, intencions y sentiments del mon. Creym qu' aquesta visita ha d' essè molt profitosa per Mallorca que tan desatèsa viu de la Cort per lo lluy qu' es tròba d' ella.

* *

Per fóra-porta no ecsisteix sa lley de *veda*. Tothom cassa qu' es un portento y es Civils ni es Rurals no diuen rès à ningú. Ja se vé, qui cassa son ses primeres persones des pòbles, ¿y qu' han de fé aquells pòbres subordinats?

Arribarèm qu' à Mallorca no s' hi trobarà més que sauvatgina.

* *

Hey ha viles grans ahont no hey ha més qu' un Estanch, y aquest está tan mal servit, qu' un no hey tròba més que xigarrets des més comuns. Aquesta carestia de material quant es un sòl Estanch dins una població de cinch ó sis mil ànimes, mos demòstra que s' hi deu fumá molt de contrabando, y un forasté qu' hey vaja está fresch del tot, perque no tròba lo qu' ha mesté dins s' Estanch y no té que cercá tabach de contrabando, perque, còm ningú el coneix, no 's fian d' ell y li amagan es llochs ahont podria quedá servit.

Convendria que s' hi posás remey.

* *

P' es contorns de Palma s' hi tròban molts d' animals mòrts. Abans, en morí un moix ó un cá, el duyan à n' es carnatge. Ara per no caminá tant el tiran dins es vall ó sa cuneta d' es camí. Sa gent del día d' avuy no gasta escrupols.

* *

Enguañy se crien carabasses bones à un pòble de devés s' Albufera. Mos han contat de dos enamorats que després d' haversè festetjat cinch àns, ja tractavan de casarsè y tenian casa llogada. Ell ja comensava à fé bosseta ó per milló dí, à comprá trastos d' amagat de sonpare, perqu' es contes que feya, eran qu' amb lo que li daría y lo qu' hagués saupat, poría viure de lo milló amb ella, que la veyá tan enamorada, que còm que la tengués dins sa butxaca, per lo qual no feya cás de ferli qualque mal pas, y qualque desayre sobradet, y no li corresponia còm es primés àns.

Ella n' hi deixá passá una, dues y moltes, y ara s' ha cansada perque li ha sortit un partit més ventatjós y ha donat s' arri à n' es qui per espay de cinch àns la festetjava. Ara éll está fet un dimoni, publicant lo que li ha passat, diguent mal d' ella, y no m' en diguen, qu' en té un bòn mal de ventre y no sap còm el s' ha de curá. Però, segons con-

tan, el se tenia ben merescut à n' es xasco que s' en ha duyt p' es séu comportament. Una d' aquestes setmanes passades, s' enamorát vengué à Ciutat y se fé lletgí sa planeta, de la qual s' alegrá, perque li varen dí que tornarà fé s' amiatat amb s' atlòta, y que dins vuyt dies li daría un mocadó de cinch colós, y que no dupti qu' arribará à casarsè amb ella, del qual tendrá cinch infants. Y es tonto tot s' ho creu.

Tot axò mos han contat, y es lo que passa per totes parts, hey haja ó no carabasses gròsses.

* *

Sa còsta d' en Brossa ara mos es sortida parenta d' es carré d' en Tamoré. ¡Mirau! ¡Qui heu havia de pensá may! Hem vist, contemplat y mirat molt bé s' empedregat nou qu' hey fan y mos pareix qu' heu pòsan molt malament, y que molt pòch millorat quedarà en quant à s' aturá relliscades, llenegades y esclats. Quant estiga llest y provat en dies de brusca y ay, y òli, ja en parlarán els qui en sian servits.

De pòca alsada han d' essè ets escalonets, però han de tení es nivell casi perfectament horizontal, y ben plá, perque es pèu s' hi retur y no prenga es llís, còm succehirá axí còm los fan, perque allò du molt de ròst.

Axò que nòltros deym y advertim es còsa qu' els més mañans heu pòren veure y compendre. ¡Mirau que si en está llest heu han de torná desfé y compòndre... ja serà bòn!

* *

Va caure un hòu dins es vèll y quedá mòrt. Axò succehí devés Itria. Més tard féren neta sa butsa des hòu..... ¿ahont diriau?... Dins sa síquia de sa font de la vila que entra à Ciutat s' aygo per beure el públich.

* *

¿Quant serà aquell dia que veurèm à ses pòrtes de Ciutat un lletrero igual à n' es qu' hey ha à Felanitx y à Manacò; que mana d' ordre de s' Alcalde qu' es carruatges no pugan corre p' es carrés de la vila?

MOLTS AÑS.

Es día deù d' aquest més
Fa festa un señó molt sábi
Qu' à L' IGNORANCIA d' ú rabi
Perque li cerca es doblés.

Es séus mòdos, tan estrañs
Amb ell, demòstran qu' es rich;
Per lo mateix, carté amich,
Vetèn à darli es molts àns.

Y has d' está fóra capell
Devant éll parant sa má
Fins qu' es mes acabarà;
Perque també es Ramon, éll.

PORROS-FUYES.

SOLUCIONS Á LO DES NÚMERO PASSAT.

GEROGLIFICH.—Pe sa boca mòr es peix.

SEMBLANSES.—1. En qu' hey ha Peñes.
2. En qu' hey ha Ferrers.
3. En qu' hey ha rahons.
4. En que fan retxes.

XARADA.....—Pi-ca-dó.

PREGUNTE.....—Qu' es segú que no té rêt quadra-

da en números sensés ó redòns.

CAVILACIÓ.....—Artiques.

ENDEVINAYA.—Una auberginta.

GEROGLIFICH.

India ad MDCCCLXXXIII

BIEL.

SEMBLANSES.

1. ¿En que s' assembla es temps à n' es carril?
2. ¿Y ses viles à n' es llinatges?
3. ¿Y es llinatges à n' ets oficis?
4. ¿Y ses Societats de Crèdit à una imprenta?

F. DES MOLINÁ.

XARADA.

Ú, dos, es una còsa
Que va y vé;
Y es tot un ofici
Que ú, dos, sòl fé;
Es dos nota de música
Y animal es primé.

OMRELLIUG ACOR.

CAVILACIÓ.

ES PIANOS

Compòndre amb aquestos lletres un llinatge.
EN PEPET.

ENDEVINAYA.

Demunt es cap de sa gent
M' hi haurèu vist moltes vegades,
No som capell ni es cabeys
Ni cap jèrra ni capsana.

(Ses solucions dissapte qui vé si som vius.)

CORRESPONDENCIA PARTICULAR.

P. P.—Se publicará: graoies.
Un Atrevit.—Llevarèm es desbarats y heu aprofitarèm en podé.

Ferostas.—Vamos. Vosté adelanta qu' es un portento. Axí mos agrada. Publicarèm aviat tot lo que mos envia.

Pèp de tots.—Mentres tenguem còses originals y del país no mos convènen ses traduccions que moltes vegades no son aplicables à un altre lloch. Axò es lo que succeheix à sa seua; y per aquest motiu haurá d' essè modificada deixant d' essè traducció, còm vosté pòt calculá.

Tianet.—Ara que tenim ocasió perque parlam de traduccions, li direm que vosté té molts de anacronismes, no sabèm si ja vènen de s' original ó si es llibertat que vosté s' ha presa. Convé qu' heu modifich y si vòl pòt recobri s' original per aquest fi. Convendria que los li poguessém fé avinentes.

Tinet.—Rebut lo séu y mos agrada. Heu publicarèm toiduna que podrèm.

En Trecalesototes.—Ni es covèrbo ni es porros-fuyes podrán passá. Es primé pe s' assunto y es segons per mal combinats. Ha de procurá estodiá més aquesta casta de literatura.

Miquèl.—Fins que venga sa solució no podèm fer mos carrech d' es séus mèrits.

Nauj Ertsem.—Rebuda sa poesia. La publicarèm.

4 AGOST DE 1883.

Estampa d' En Pere J. Gelabert.